

Posudek rigorózní práce:

Evropská Unie a situace ohrožující mezinárodní mír a bezpečnost

Autor: Mgr. Et. Mgr. Pavel Soukup, PhD.

Cílem rigorózní práce je ověřit hypotézu (spíše hypotézy vzhledem k formulaci v délce jednoho odstavce), podle které by se EU v rámci SZBP a jejích deklarovaných cílů měla soustředit na Unijní mírové mise proti porušovatelům lidských práv, které představují "výslednici principu autonomie v rozhodování charakterizujícího vztahy Evropské unie s mezinárodními organizacemi a snahy jednat v souladu se zásadami Charty OSN." (s. 3) Spolupráce mezi EU a OSN by však měla probíhat na ad hoc bázi, nikoli formou institucionalizovaného rámce.

Autor se v úvodu přihlašuje k empiricko-analytickému přístupu, v jehož rámci hodlá uplatnit především deskriptivní metodu, která "umožňuje jednoduchá zobecnění, jež se předkládají na konci jednotlivých kapitol v analytických úsecích." (s. 4) Tato úvodní metodologická poznámka bohužel již předznamenává velmi omezený analytický potenciál celé práce. Zásadním problémem autora "metodologického" vymezení zůstává, že se přihlásil pouze k obecnému přístupu (v rámci v kontextu sociálních věd velmi problematického "metodologického" členění), který "umožňuje" neutrální postoj výzkumníka a definuje jasnou hranici mezi subjektem a objektem výzkumu. Vůbec ale nespecifikuje konkrétní metodologii, prostřednictvím které hodlá danou empirickou realitu sledovat. Práci také chybí jakákoli teoretická debata či teoretické a konceptuální ukotvení, které by přirozeně vyžadovalo přímé napojení na potenciálně zvolený metodologický přístup.

Práce je po faktografické stránce naprosto přesná a v daných pasážích se opírá o relevantní zdroje (více ke zdrojům viz níže). K první "analytické" pasáži, které autor v úvodu slibuje vždy na závěr kapitol, se dostáváme na straně 16. Autor zde přichází s celou řadou zajímavých vhladů a problémů, které však působí povětšinou zcela izolovaně od předchozí deskriptivní pasáže. Tyto závěry tedy nejsou výsledky (!) analýzy, ale do značné míry izolované subjektivní autorovy vstupy. Tento nedostatek je v mých očích jasným odrazem metodologické nedostatečnosti či přílišné víry v "analytický" rozměr deskriptivního přístupu (a to i přes autorovu dikci, podle které z kapitoly X.X "vyplývá"). Příkladem může být tvrzení, že členské země EU nikterak nepochybují, že západní Balkán a s ním spojené hrozby by se měly stát jedním z primárních objektů vnější bezpečnostní politiky. Takový konsenzus lze označit za očekávatelný (zobecnění západního Balkánu a jeho "sekuritizaci" ponechme stranou), nicméně v práci není nijak analyticky doložen (a to ani substantivním způsobem (např. skrze dokumenty), který by nevyžadoval diskuzi o charakteru a tvorbě národních zájmů a jejich spojování. Ta by ale byla například velmi relevantní ve vztahu k jednomu z dalších vhladů, který se národního zájmu a jeho spojování v EU přímo týká (s. 17).

Třetí část práce je věnována hrozbám a bezpečnosti, což jsou témata, která si evidentně říkají o jasné teoretické uchopení. To v předkládané práci zcela chybí. Autor se naopak věnuje kritice definic, jejichž relevanci nijak nedokládá (nevychází-li jejich relevance z toho, že vznikly na půdě OSN). Především část "typologizující" hrozby (od s. 23) působí značně nevěrohodně (mj. je plná neprokázaných tezí – př. "Tzv. regionální konflikty vyvolávají nejčastěji nacionalistické či diktátorské režimy s různými pohnutkami. Z motivů je vhodné připomenout využití politické krize."). Solidní konceptuální ukotvení však chybí prakticky u všech typů zmíněných hrozeb.

Kritizuje-li (možná právem) autor ve čtvrté kapitole účelovost seznamu příčin konfliktů, který vzešel z Evropské komise, měl by opravdu vysvětlit (a ještě lépe dokázat), proč tuto analýzu vidí jako účelovou (s. 29). "Analytické" pasáže čtvrté a páté části (4.4, 5.4) lze však považovat za nejlepší z celé práce a také klíčové z hlediska dané hypotézy. Problém je stále stejný – minimální provázanost s předchozí deskripcí (nikoli proto, že by se o to autor nepokusil, ale proto, že je to z mého pohledu metodologicky nemožné). Kapitoly 4 a 5 by jistě šly strukturovat jako jasně konceptuálně vymezené případové studie, které by mohly být komparovány s cílem zjistit možnou vzájemnou kompatibilitu. Autor k tomuto závěru dochází, nicméně jeho závěr nelze než vnímat jako intuitivně subjektivní.

Rád bych vzhledem k značně kritickému vyznění posudku zdůraznil, že problém práce z mého pohledu vznikl hned na počátku, kdy nedošlo ke konceptuálnímu a metodologickému ukotvení celého "výzkumu", které by práci systematizovalo a také tématicky a analyticky zúžilo. Autor v práci rozhodně prokázal hlubokou znalost problematiky stejně tak jako schopnost danou problematiku jasně a výstižně popsat. Práce má tak nepochybně didaktický potenciál; analytický je značně potlačen. Autor také prokázal znalost relevantních zdrojů se sympatickým důrazem na kvalitní domácí provenienci. V seznamu však překvapí absolutní absence článků z respektovaných akademických časopisů (!) – autor uvádí pouze asi desítku článků z Mezinárodní politiky, která akademickým (vědeckým) časopisem není. Jiné periodikum v seznamu není.

Vzhledem k výše zmíněným zásadním připomínkám si dovoluji práci s vážnými výhradami doporučit k obhajobě před komisí.

V Praze 13/11/2008

Vít Střítecký